

Universitat de Barcelona

Facultat de Geografia i Història

Departament d'Història Contemporània

Tesi Doctoral:

**Convergència Democràtica de Catalunya i el
món sindical [1974-1990]**

Doctorand: José Manuel Rúa Fernández

Director de la Tesi: Professor Andreu Mayayo i Artal

Programa de doctorat: Món Contemporani

Bienni 2000-2002

Barcelona, 8 de novembre de 2006

2. La primera Convergència Democràtica de Catalunya i la qüestió sindical [1974-1977]

2.1. El naixement i evolució de CDC [1974-1977]

2.1.1. Els antecedents

2.1.1.1. Fer Església

La desfeta de la guerra serveix com a punt de partida per a què tota una sèrie de gent, lligada al catolicisme d'arrels catalanistes, iniciï una reflexió dins del camp cultural, amb el propòsit de modernitzar el programa catalanista i democràtic amb nous continguts. Una de les personalitats més destacades d'aquest àmbit serà Jordi Pujol, membre actiu, de 1946 fins a 1950, del grup cultural <<Torras i Bages>> i del grup autònom d'acció encapçalat per Pere Figuera.

Durant el període 1939-1945, la repressió (a tots els nivells) per part dels vencedors és brutal, acompanyada de l'intent, en paraules de Josep Benet, de genocidi cultural contra Catalunya. El franquisme entenia que els intel·lectuals catalans eren, en bona mesura, els responsables del catalanisme polític de la II República, i això va comportar la seva persecució sistemàtica. A aquest respecte, només una dada, el 60% del professorat de la U.B. va ser expulsat l'any 1939.

Davant d'aquesta situació, l'opció més coherent amb el passat cultural i una de les primeres formes d'exterioritzar el dissentiment amb el règim serà l'oposició mitjançant la resistència cultural. El seu objectiu no és altre que "*la formació de noves generacions i el relleu del pòsit cultural que s'havia acumulat fins a 1936*"⁵⁶. La traducció pràctica la trobem en l'organització de trobades literàries clandestines (per exemple els Amics de la poesia), la posada en marxa de petites editorials com La sirena o La negra nit, i les diverses activitats dels diferents grups on mestres proscrius feien de pont per no perdre el llegat cultural, com el Grup Miramar (amb Maurici Sarrahima) o

⁵⁶ Santacana, Carles. "L'impacte del franquisme a la cultura catalana". A Figueras, N.; Reyes, A. (Editors). *Guerra civil i franquisme: seixanta anys després: actes de les jornades celebrades a Blanes (la Selva) els dies 30 i 31 de març i 1 d'abril del 2000*. Santa Coloma de Farners: Centre d'Estudis Selvatans, 2000. Pàg. 205.

els Estudis Universitaris Catalans. També hem de destacar la represa de l'Institut d'Estudis Catalans al 1942, presidit per J. M. Puig i Cadafalch, amb sessions a domicilis particulars.

No podem oblidar que aquest activisme cultural és coetani a iniciatives de caire similar que s'estan donant a l'exili, on la producció és de més qualitat, amb publicacions com la *Revista dels Catalans d'Amèrica* (1939), els *Quaderns de l'exili* (1943-1947) o *Lletres. Revista literària catalana* (1944-48). Serà el món de l'exili l'organitzador a partir de 1941 dels Jocs Florals en diferents ciutats del món fins l'any 1978.

Fins ara hem vist l'actitud que va prendre el règim respecte la cultura catalana, però per parlar del catalanisme catòlic també hem d'aproximar-nos al posicionament adoptat pel franquisme envers l'església catalana. Aquesta església havia quedat decapitada amb la proscripció del Cardenal Vidal i Barraquer, que en no signar la carta col·lectiva dels bisbes espanyols beneint de la <<creuada>> de Franco, va haver d'agafar el camí de l'exili, on morí l'any 1943. La institució va ser utilitzada com un element més d'ocupació, com una prolongació de l'exèrcit (l'altre gran fonament del règim).

A l'entorn del món eclesiàstic català, hem de situar la prehistòria d'un dels grups més importants, no només pel que respecta a la resistència cultural sinó pel destacat paper que jugaran amb posterioritat alguns dels seus membres, pel que fa al món de l'antifranquisme a Catalunya. Val a dir que tres dels seus components seran candidats a les eleccions autonòmiques de 1980 (Jordi Pujol, Joan Reventós i Anton Cañellas). Ens estem referint al <<Grup Torras i Bages>>, on el que començarà com les activitats d'esbarjo d'una colla de joves, acabarà donant lloc a la creació d'una associació catalanista. Els punts en comú que van tenir aquests joves en un principi van ser dos. Primer, que tots ells pertanyien a famílies de tradició catòlica i catalanista (algunes de les quals passaven la Setmana Santa a Montserrat); en paraules de Joan Reventós: "*Tots érem fills de famílies d'una catalanitat indiscutible*"⁵⁷. En segon lloc, que tots eren antics alumnes del Blaquerna, l'Institut Tècnic Eulàlia o les Escoles Virtèlia.

⁵⁷ Ragner i Suñer, Hilari (Ernest). *Gaudeamus Igitur. Notes per a una història del <<Grup Torras i Bages>>*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1999. Pàg. 117.

El primer propòsit explícit de crear la citada associació catalanista va tenir lloc a casa d'en Jaume Carner (11-9-1942), i els 4 membres originals van ser, a més del propi Carner, Jordi Bonet, Joan Reventós i Jordi Figueres. A partir de 1943 el grup s'obre a gent de mentalitat anàloga, encara que sempre homes. En un principi les seves activitats consistien bàsicament en l'organització de conferències a les cases dels membres del grup.

A la segona meitat dels 40, la regularitat de les reunions del grup els fa plantejar-se la necessitat de cercar cobertura legal sota la protecció de les entitats eclesiàstiques. És aquí on la figura del Doctor Carreras (consiliari de la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat) jugarà un paper clau. Carreras aconseguirà que al 1948 aquest grup de joves siguin acceptats com a joventut de la Lliga Espiritual. Aquesta associació va ser creada per Torras i Bages (gran patriarca de la renaixença catòlica catalana) a les darreries del segle XIX amb l'objectiu de sintetitzar religió i catalanisme. Aquests antecedents, més la influència de Carreras, van ser decisius per a que el grup de joves assumís el nom definitiu de <<Grup Torras i Bages>>.

No hem d'oblidar que aquest tipus d'iniciatives tenen ara un context polític més favorable (encara que la repressió no s'atura), a causa de cert canvi d'actitud adoptat pel règim franquista. Estem al període 1945-1951, la II Guerra Mundial ha acabat amb la derrota dels aliats naturals de Franco i la Dictadura està immersa en un impossible rentat de cara. S'intenta impulsar la idea, des dels espais oficials, que es possible una cultura regional. La traducció pràctica es visualitza en l'intent de donar espais al món cultural catòlic, donant-se d'aquesta forma la represa de certs espais <<aoficials>>. Un d'aquests espais serà l'Institut Catòlic d'Estudis Socials de Barcelona (ICESB). El nou context facilita també, a partir de la revista *El Ciervo*, els primers contactes entre el catolicisme menys integrista i el catolicisme belga i francès (que trasllada els debats europeus), donant com a resultat el catolicisme progressista.

Però, parlant de concepcions religioses i ideològiques, tornem al <<Grup Torras i Bages>> per analitzar el seu ideari i no perdre el fil de la seva evolució. El catalanisme sempre s'havia caracteritzat per estar fortament delimitat per dos corrents, el de dretes, amb orígens al foralisme carlí, que passa per Jaume Balmes, els bisbes Morgades i Torras i Bages, i arriba fins a Prat de la Riba i Francesc Cambó; i el d'esquerres,

procedent del federalisme republicà de Pi i Margall, que passa per Valentí Almirall i arriba a Francesc Macià i Lluís Companys. La gent del grup intenten distanciar-se d'aquesta dinàmica i s'identifiquen amb aquells catalanistes catòlics de finals del XIX, que es posicionaven contra els eclesiàstics que condemnaven el catalanisme i contra els catalanistes d'esquerres que atacaven la religió. Per ells, la religió i el sentiment nacional són dos ideals que conformen una realitat global. També volen marcar distàncies entre el seu ideari i el catolicisme del règim. Les diferències, segons Hilari Ragner, vindrien per la manipulació de la religió, la intolerància religiosa i envers els altres pobles i nacions, i l'esperit antidemocràtic, totes elles característiques del nacionalcatolicisme. Pel que respecta al llegat ideològic de la figura històrica que els cedeix el nom, el Bisbe Torras; encara que no figura en cap dels textos del grup, qualsevol dels seus escrits podria invocar la famosa frase "*Catalunya serà cristiana o no serà*", atribuïda a Torras i Bages.

Un dels esdeveniments més importants dins d'aquest món del catalanisme catòlic durant el franquisme va ser l'Entronització de la Mare de Déu de Montserrat (27-4-1947). La campanya pretenia recaptar fons per a instal·lar la imatge de la Mare de Déu en un tro nou. La idea, corresponia al Sagristà Major de la Basílica, Adalbert Franquesa. La filosofia de la Comissió Abat Oliba (encarregada de preparar les festes de l'entronització), promoure un estil vida cristià complementari amb la identitat de Catalunya, concordava amb els objectius de la gent del <<Grup Torras i Bages>>, raó per la qual aquests van col·laborar amb el secretariat de la Comissió.

La propaganda escrita es va fer en català i castellà, condició imprescindible per obtenir els permisos legals, però es va repartir només la catalana. La campanya va desencadenar un moviment popular molt ampli, amb delegacions comarcals, locals, parroquials i estamentals. Aquest últim era el cas de la Delegació Universitària de la Comissió Abat Oliba, on la gent del <<Grup Torras i Bages>> va tenir un paper preponderant. A més de l'acte en sí mateix, hi havia un objectiu afegit, idea d'en Josep Benet, braç dret del Secretari General de la Comissió, Fèlix Millet i Maristany. Recuperant el concepte d'<<Alçament>> en sentit maragallà, Benet pretenia dotar a l'acte d'un caràcter de reconciliació nacional. Objectiu, que segons els organitzadors es va aconseguir, i que segons les veus més crítiques, era del tot impossible a l'any 47 quan el franquisme encara afusellava per les accions comeses durant la guerra civil.

Malgrat tot, un dels elements claus que no hem de perdre de vista, és que pel catalanisme catòlic, la devoció a la Mare de Déu de Montserrat es vista com un catalitzador del teixit social del país.

Tornant a l'evolució del <<Grup Torras i Bages>>, hi ha un fet que marca un abans i un després en la història del grup: el contacte amb la gent de la revista, esmentada al principi d'aquest capítol, *Quaderns de l'exili*. Dos dels impulsors d'aquesta revista, Joan Sales i Raimon Galí, tornen del exili mexicà després dels esdeveniments de Montserrat. Al número 1 de la revista (setembre 1943) s'exposaven els 6 punts dels *Quaderns*. Entre ells destaquen la voluntat de fer la unitat nacional entre catalans, balears i valencians, l'aspiració a la sobirania, el defensar una cultura basada en els caràcters nacionals i la vocació de servei a l'home, i entendre l'any 1939 com el principi d'una nova època⁵⁸.

A l'estiu de 1949, gent del grup assistirà a conferències impartides per Sales i Galí. Aquest últim causarà un fort impacte en alguns dels seus membres. El seu impuls per l'acció contribuirà a desencadenar la crisi del grup, ja que Figuera, Reventós, Ragner i Pujol, a partir d'aquest moment començaran a emprendre accions reivindicatives sense deixar el grup, però al marge d'aquest. Aquest escamot activista, també serà conegut com el grup autònom d'acció dirigit per Pere Figuera. Les seves accions aniran des de la col·locació de banderes i la realització de pintades, fins als escampalls d'octavetes i pamflets.

Com a moment culminant de les activitats del grup, l'any 1949 es celebra un cartell de premis per tal de recuperar l'impuls catalanista a la Universitat de Barcelona. Els premis es dividien en quatre apartats: ciències, socials, lletres i belles arts. Per tal d'aconseguir els permisos universitaris corresponents han d'establir contactes amb falangistes de sensibilitat cristiana i social, en paraules del propi Hilari Ragner.⁵⁹

Un dels debats més concurrents dins del catalanisme catòlic serà la de la participació o no en l'activitat política pròpiament dita. Dins del grup que estem estudiant amb més deteniment, alguns feien política a títol personal, com els casos de J.

⁵⁸ *Ibidem*. Pàg. 60.

⁵⁹ *Ibidem*. Pàg. 69.

Carner que mantenia contactes amb gent de la Lliga i UDC, Reventós amb els socialistes o P. Figuera amb Estat Català; encara que la majoria no passaven de pràctiques guiades per un comportament cívic i religiós.

Dins l'àmbit de la política, hem de ressaltar dues converses que mantenen els joves del grup amb Duran i Ventosa, l'home de Cambó a Catalunya. Cambó, desil·lusionat pel règim que ell havia ajudat a construir amb les seves donacions durant la guerra, entenia que la caiguda de la Dictadura no era ni previsible ni desitjable. Mantenia que no s'havia de fer res per fer caure Franco, però que calia està preparat per quan es produís el canvi. Als anys 1946-47, Cambó estableix una correspondència amb Ventosa on li recomana establir contacte amb els joves que es mouen al voltant de Narcís Carreras (<<Grup Torras i Bages>>). La idea queda ben clara en paraules del propi Cambó: "*Cal que entre el jovent hi hagi un nucli que, quan convingui, pugui plantar cara i sostenir la vella tradició de la Lliga*"⁶⁰. En una altra de les cartes, Cambó reconeix sense problemes que " *vindrà fatalment un règim més suau i amable*", i que llavors convindrà jugar la carta de la democràcia.

Sense deixar el tema de la participació política, convé recordar una interessantíssima conversa que van mantenir els membres del grup amb l'Abat Escarré sobre aquest tema; conversa que pot resumir la sensibilitat d'aquest tipus de moviments:

Abat Escarré: *Feu pàtria, no feu política.*

Algú del grup: *I quina diferència hi ha?*

Abat: *Notareu que feu política quan us divideiu.*⁶¹

Malgrat tota l'activitat, o precisament a causa d'aquesta, el grup no es dota d'estatuts fins l'abril de 1950. La Junta General (assemblea dels membres) aprova uns estatuts que expressen com a objectiu del grup formar joves per reconstruir espiritualment i temporalment Catalunya. Hem de destacar el restringit procés de selecció dels nous components del grup (sempre masculins). Els nous socis hauran de ser admesos pel Consell Directiu a proposta de dos membres del grup.

⁶⁰ De Riquer, Borja. *L'últim Cambó (1936-47) La dreta catalanista davant la guerra civil i el franquisme*. Barcelona: Eumo, 1996. Pàg. 340.

⁶¹ Ragner i Suñer, Hilari (Ernest). Pàg. 72.

2.1.1.2. Fer país

L'any 1951 té lloc la <<darrera batalla de la guerra civil>>: la vaga de tramvies de Barcelona. La pujada abusiva del bitllet de tramvia a la ciutat de Barcelona, encara més agreujant si es comparava amb Madrid, desencadenà un moviment vaguístic de caire espontani que paralitza la ciutat i suposa la primera expressió massiva de descontent amb el règim. Durant la segona meitat dels 50, hem de destacar, a nivell cultural, la publicació per part de Vicens Vives (reincorporat a la Universitat el curs 1947-48) de *Notícia de Catalunya*, la primera explicació legal, no franquista, de la història de Catalunya. A nivell universitari al 1956 assistim al primer tancament de la Universitat, una institució on l'hegemonia falangista comença a veure's clarament amenaçada pel sorgiment d'un discurs alternatiu. Pel que fa al món de l'església, el règim rep un cop important quan el Concili Vaticà II planteja la viabilitat i necessitat de discutir i interpretar la religió, incloent relacionar-se amb altres ideologies (d'aquí sorgirà el debat cristianisme-marxisme). Amb el Concili Vaticà II com a paraigües i l'afany de promoure que la discussió religiosa abordi temàtiques més amples, al 1959 surten publicacions com la revista *Serra d'Or* i *Quaderns de vida cristiana*. Hem de recordar també l'impacte d'esdeveniments internacionals com el Tractat de Roma (1957), que promouran a l'interior del país els debats i les publicacions entorn del que s'està fent al vell continent.

Reprenent el fil del grup Torras i Bages, al 1953 les seves activitats van disminuint fins el punt que molts components l'abandonen per emprendre activitats polítiques o formar el C.C.⁶². Aquest últim no s'entén sense el precedent del Grup Torras i Bages. C.C. neix, al 1954, de la posada en comú d'opcions i opinions de dirigents de moviments eclesiàstics (Joves d'Acció Catòlica, Acció Catalana de la Congregació Mariana, grups escoltistes...) amb gent procedent de Torras i Bages. Per molts, C.C. és la continuació en més d'un aspecte del Grup, amb Jordi Pujol de gran pont entre els dos moviments. Les activitats del nou grup continuen estan relacionades amb l'àmbit de la cultura catalana, sense tenir encara una projecció directament política.

⁶² No queda clar que aquestes sigles tinguessin un significat únic i inequívoc, tot i que tothom que hi tenia coneixement de les mateixes les associava a conceptes com **Cristianisme i Catalunya** o **Catòlics Catalans**.

La creació de CC està relacionada amb la idea de Jordi Pujol de <<fer país>> a finals dels 50 i principis dels 60. CC neix com una plataforma de debat i de formació democràtica, esdevenint Jordi Pujol un dels líders. El seu principal ideòleg no és altre que Galí. Aquest continuarà jugant un paper d'especial importància en la formació política i ideològica de Jordi Pujol. Per Galí la generació que va viure el 36, va mostrar insolidaritat i un menyspreu per la jerarquia, no va respectar la disciplina i va pecar d'excés de personalisme i culturalisme. Amb aquesta crítica com a punt de partida, arriba a la proposta d'una solució basada en la convergència de tres idees i principis bàsics: Déu (religió), Terra (Catalunya) i els homes (la llibertat interior). Dins d'aquest grup, en paraules del mateix Galí, es planteja la necessitat de construir *“una minoria dirigent, amb gust per a les responsabilitats, que es proposés el redreçament del país, creant a través del nostre grup i d'altres organitzacions idònies, una <<escola de caps>>, on es faci possible i sostenible l'actitud d'aquells que demostrin saber prendre la direcció”*⁶³

Pel que fa a les seves activitats hem de destacar les dos més significatives. Primer la Campanya contra Galinsoga al 1959, on també va tenir un paper destacat la gent que s'agrupava al voltant de l'Acadèmia de la Llengua Catalana, i que a primers de desembre del mateix any va arribar a promoure un boicot col·lectiu a *La Vanguardia*; aconseguint d'aquesta forma fer fora al seu director (Luís de Galinsoga), autor de la famosa frase: <<Todos los catalanes son una mierda>>. La segona acció rellevant, vindria donada com a resposta a l'Operació Catalunya, iniciativa muntada pel règim per a satisfer els ànims dels catalans després de l'èxit de la Campanya contra Galinsoga i que incloïa l'estada de Franco a Barcelona (maig de 1960). El mateix maig, es commemorava el centenari del naixement del poeta Joan Maragall, fet pel qual l'Orfeó Català va organitzar un concert d'homenatge al Palau de la Música Catalana. Membres de l'Acadèmia de la Llengua Catalana i de CC tenien previst despenjar una senyera en el moment que s'interpretés una de les obres més emblemàtiques de Maragall, *"El cant de la senyera"*. Tres dies abans del concert, el governador civil Felipe Acedo va prohibir el citat cant, canviant els plans dels boicotejadors, que en comptes de despenjar una senyera van repartir còpies del cant prohibit i el van cantar durant el concert d'homenatge. Un cop realitzada l'acció va haver-hi detencions, però la més sonada de

⁶³ Marcet, J. *Convergència Democràtica de Catalunya. El partit i el moviment polític*. Barcelona: Edicions 62, 1984. Pàg. 10.

totes elles no es va produir al Palau. Jordi Pujol, que no va assistir al concert però que era un dels organitzadors de l'acció, no es va moure de casa seva i és allà on va ser detingut.

Hem d'entendre que la detenció de Jordi Pujol pels fets del Palau, suposa una gran convulsió pel món catòlic i catalanista. Aquest fet (detenció i tortura), que no deixava de ser una pràctica habitual dins de la dinàmica repressiva del franquisme, va esdevenir un esdeveniment totalment nou. La novetat, acompanyada d'incredulitat i commoció, venia pel fet que el detingut era un catòlic vinculat a l'aparell institucional de l'Església i amb bones relacions amb les famílies benestants barcelonines. A partir d'aquí, la continuïtat de l'estratègia del catalanisme catòlic, el <<fer església>> (que segons Jaume Lorés pretenia posar de relleu, dins del món eclesiàstic, les contradiccions del règim amb la doctrina catòlica), és qüestionada pels propis militants. Aquests, en posar en marxa la campanya per la llibertat de Jordi Pujol, s'endinsen en una nova etapa que podríem qualificar de pre-política.

Pujol serà doncs, un dels integrants de les noves generacions de joves catòlics que protagonitzaran el ressorgir, a inicis dels 50, d'un moviment catòlic temporalista, catalanista i contrari al règim. Aquests joves catòlics pretenen recuperar l'esperit renovador, dins l'àmbit polític i religiós, que havia caracteritzat una part de l'església catalana, alhora que sintonitzen amb les doctrines de Pius XII. A aquest respecte, Jaume Lorés no només afirma que *"no podem entendre la política i la ideologia de Jordi Pujol sense situar-lo i interpretar-lo dins la concreta història del catolicisme català de postguerra"*⁶⁴, sinó que *"el pujolisme [...] no el promogué Jordi Pujol, sinó el catolicisme més o menys catalanista de postguerra"*⁶⁵ Els dos moments més destacats de l'esmentada recuperació, seguint l'itinerari classificatori de Joan Marcet, són la creació de CC al 1954, i la idea de Jordi Pujol de <<fer país>> als anys 60.

Per Jaume Lorés, el procés que acabaria amb la creació de CDC només manté una relació exclusivament cronològica amb el pensament de Galí; degut al fet que aquesta formació mai ha pretès fonamentar-se en la meditació ètica de la política, un

⁶⁴ Lorés, Jaume. *La transició a Catalunya (1977-84). El pujolisme i els altres*. Barcelona: Empúries, 1985. Pàg. 11.

⁶⁵ *Ibidem*. Pàg. 12.

element imprescindible dins la concepció ideològica galiniana. Per Lorés, el catolicisme catalanista mai va entendre a Galí. Per aquest tipus de catolicisme (base social del pujolisme) els errors del passat provenien dels atacs al clericalisme, sense qüestionar en cap moment el paper jugat per la Lliga. Contràriament, per Galí els errors de la preguerra els hem de situar a les bases ètico-conceptuals d'aquell catalanisme tradicional, i la Lliga no queda exempta de culpa a causa de la seva insolidaritat social. Segons Lorés, el <<Torrasiabagisme>> (sintetitzat en la màxima <<Catalunya serà cristiana o no serà>>) és el substrat ideològic bàsic de CDC, encara que presentat de forma secularitzada. Un exemple el trobaríem a les ja famoses declaracions de Trias Fargas, on afirmava que era incompatible ser català i marxista. Serveixi de contrapunt el mateix ideari galinià, que considerava (distanciant-se del <<Torrasiabagisme>>) que no era necessari ser cristià per ser català, però sí que s'havia de posseir una alçada humana i una generositat intel·lectual que li permetés donar respostes al temps que corren.

Seguint a Lorés, les activitats de C.C. s'emmarquen dins de la pràctica del que es coneix com <<fer església>>. Una estratègia destinada a ressaltar les contradiccions existents entre el règim franquista i la doctrina catòlica romana. En canvi, per Marcé, al període 1955-1960, CC ja ha esdevingut un moviment polític sense deixar de banda la seva essència de grup confessional.

És a principis d'aquesta dècada dels 60 quan Pujol considera CC un grup massa intel·lectual. Si deixem per uns moments l'esquema de Jaume Lorés (<<fer església>> i després <<fer política>>), i agafant les categories de Joan Marcet, en abandonar Jordi Pujol el grup CC comença un nou període conegut amb el nom de <<fer país>>, basat en la realització de tasques concretes seguint dues idees bàsiques. La primera seria la necessitat de crear una infraestructura per a la construcció nacional de Catalunya, sensibilitzant a la gent de la importància d'aquesta tasca. El projecte es tradueix tant en accions clandestines de propaganda antifranquista, com en la creació d'institucions amb vocació de servei al país, despuntant la temptativa de posar en marxa una banca catalana. La segona idea estaria relacionada amb la necessitat d'anar vertebrant un nou moviment (prenent com a base l'experiència a CC) però d'un caràcter pròpiament polític. La configuració d'aquest moviment ja donaria lloc a una altra etapa dins del projecte global de construir Catalunya, estem parlant del <<fer política>>.

2.1.2. Fer política

2.1.2.1. La fundació

Com hem pogut comprovar amb anterioritat, l'activisme catalanista de l'època s'havia preocupat més del camp de la societat civil que de l'àmbit específic de la política. Amb la formació de CDC es dona l'embranchida necessària per passar del "fer país" al "fer política"⁶⁶. A més, amb la perspectiva que dona el pas del temps, Pujol es congratula d'haver estat un dels pocs dins del camp de l'oposició al franquisme en defensar l'Estat del Benestar, l'economia de mercat i la integració a la Unió Europea.

El 17 de novembre de 1974 es produeix a Montserrat un esdeveniment que marcarà bona part de la vida política de la Catalunya contemporània. Estem parlant del naixement de Convergència Democràtica de Catalunya. En la seva configuració inicial, entesa més com un moviment polític que no pas com un partit, intervenen Unió Democràtica de Catalunya (UDC), nuclis lligats a la figura de Jordi Pujol, amb el qual haurien coincidit en l'etapa de "fer país", i grups de persones vinculades al món professional i sindical, així com a moviments confessionals. Els nuclis socialdemòcrates que havien subscrit les primes crides per una convergència democràtica no arriben a participar en l'assemblea fundacional i acaben integrant-se al Reagrupament Socialista de Josep Pallach. L'objectiu inicial de CDC és aglutinar tot el conjunt de forces polítiques del <<centre>> i del <<centre-esquerra>> que es mouen dins del ventall del catalanisme polític. La pretensió convergent no era altre que dirigir-se a un ampli ventall de capes de la població dins d'un projecte inter-classista, però concebut a la petita i mitjana burgesia catalana com el "pal de paller" del país. Ben aviat es veurà que els diferents sectors que integren CDC mantenen posicions i plantejaments molt diferents sobre "què és" i "què ha de fer" la nova organització.

A principis de 1975 la nova organització ha de posar-se a treballar per donar a conèixer el seu projecte a l'opinió pública. Dins d'aquesta campanya mediàtica, un dels actes amb més ressò va ser la conferència que Jordi Pujol va donar a l'Escola Esade el 21 de gener. Mesos més tard, entre abril i maig de 1975, tenen lloc les jornades de

⁶⁶ Pujol i Soley, J. *Tot compromís comporta risc*. Pàg. 36.

<<Les terceres vies a Europa>>, una sèrie de conferències organitzades per l'Institut Català d'Estudis Socials de Barcelona (ICESB) que serveixen de carta de presentació de les diverses opcions polítiques que tenen possibilitats de jugar un paper important en el procés de transició democràtica. Tot i la seva recent creació, Convergència és present mitjançant la participació de Jordi Pujol com un dels ponents. Ningú té dubtes que la nova organització i/o els seus líders tindran un paper rellevant en els propers anys.

2.1.2.2. El trànsit del moviment al partit

Durant els primers mesos d'existència, Convergència Democràtica de Catalunya es caracteritza per una estructura flexible i senzilla. L'òrgan màxim de coordinació i direcció és el Secretariat. Els seus membres permanents són Jordi Pujol i Anton Cañellas. En mossèn Joan Carrera i Miquel Roca i Junyent també participen regularment a les seves reunions, mentre d'altres membres com Miquel Sellarès, Jaume Casajoana o Josep Miró i Ardèvol només assistiran esporàdicament. Aquests dirigents integren el "nucli dur" del comitè polític, òrgan de coordinació dels grups de base. Al comitè polític també assistiran els representants dels grups de base, però a diferència del <<nucli dur>> no seran membres fixos. Aquests grups es posen en marxa recuperant contactes de l'etapa de CC i incorporant nous militants gràcies al treball polític dels equips sectorials.

El mes de juliol de 1975 es celebra una assemblea o coordinadora que comença a perfilar l'orientació organitzativa de CDC. Els dos informes aprovats en aquesta reunió, informe del Comitè Polític i informe del Secretariat, així ho confirmen. El primer dels informes ens presenta una organització que està en procés de definició política a partir de la suma de les diverses tendències ideològiques fundacionals. El segon informe fa un repàs a la tasca desenvolupada fins llavors i avança els projectes a discutir a la II Assemblea General: el model organitzatiu i el programa econòmic i social.

Paradoxalment la II Assemblea General de CDC, celebrada el 15 de novembre del mateix any a l'Hospitalet de Llobregat amb la participació d'uns 200 delegats, no arriba a aprovar cap dels dos documents. Un any després de la seva fundació Convergència continua sense estatuts i sense un programa socio-econòmic. Les

conclusions de l'Assemblea fan referència a tot un seguit de propostes genèriques que haurien de ser concretades per l'òrgan que agafa el relleu del Comitè Polític, el Consell Polític. Les grans decisions es posposen per a la següent Assemblea General.

La no aprovació dels estatuts obliga a CDC a mantenir el mateix organigrama. La manca de voluntat mostrada per Unió Democràtica de Catalunya d'avançar en la consolidació organitzativa de Convergència provoca tensions entre els grups fundadors. L'enfrontament més clar es visualitzarà entre UDC i els pujolistes, aglutinats al voltant del GASC (Grup d'Acció al Servei de Catalunya). Malgrat la participació de representants del nucli històric d'Unió (el grup més reticent al projecte de Convergència) a la II Assemblea, UDC continua treballant com un partit polític independent, amb estructura i política pròpia.

A finals d'any assistim a dos esdeveniments polítics estretament lligats al futur immediat de Convergència: el naixement d'Esquerra Democràtica de Catalunya (EDC) i la constitució del Consell de Forces Polítiques de Catalunya (CFPC). EDC, partit liberal encapçalat per Ramon Trias Fargas, tindrà una curta vida en solitari i acabarà fusionant-se amb CDC l'any 1978. Pel que fa a la política unitària, CDC, sense abandonar la seva participació a l'Assemblea de Catalunya, es mostra partidària d'un nou pacte entre els partits polítics catalans, pacte que concretarà amb la creació del Consell de Forces Polítiques de Catalunya (CFPC). La creació del CPFC al desembre de 1975, organisme unitari impulsat originàriament per CDC i Convergència Socialista de Catalunya (CSC), visualitzarà novament les diferències existents entre els grups fundadors de Convergència Democràtica de Catalunya. Entre els partits integrants del Consell trobem a CDC i UDC, senyal inequívoca de la voluntat d'Unió de no diluir-se orgànicament dins de Convergència.

Les discrepàncies dins del Consell sobre el mecanisme de negociació amb el govern central dificultaran l'acció política unitària. La impossibilitat d'entesa entre el Consell i l'Assemblea de Catalunya per constituir un únic organisme negociador evidencia la disparitat de criteris entre les forces democràtiques. La decisió de finals de l'any 1976 de designar una comissió negociadora (la Comissió dels Nou) per establir converses formals amb el govern Suárez encara dividirà més a l'oposició democràtica. El 3 de desembre, una part del CFPC i els sindicats CC.OO i UGT es reuneixen per

elegir el representant català a la Comissió. El polític escollit per prendre part a les negociacions no serà altre que Jordi Pujol.

L'elecció de Pujol no tancarà els debats sobre la manera de negociar amb el govern central. Les tensions entre els partidaris de la negociació directa Catalunya-Govern central i els partidaris d'integrar-se a la Comissió del Nou portaran a la dimissió de Pujol el 18 de març de 1977. El seu lloc l'ocuparà el dirigent del Centre Català Joaquim Molins.

Deixant de banda la política unitària i tornant al seguiment orgànic de Convergència, el començament de l'any 1976 va venir marcat per les manifestacions de l'1 i 8 de febrer de 1976, signes evidents de la derrota del règim franquista als carrers de les grans ciutats. En un context d'acceleració del temps polític, el GASC i el Grup d'Independents proper a Miquel Roca fan pública, el 16 de febrer, la seva decisió de dissoldre's dins l'estructura convergent. A Unió, que no ha modificat el seu posicionament contrari a diluir-se dins de CDC, només li resta abandonar el projecte convergent.

Així doncs, a la III Assemblea General (28 de març de 1976) no arribarà UDC que, malgrat participar en la constitució de CDC, en cap moment havia deixat de funcionar com un partit independent. Dins CDC restaran els pujolistes del GASC, amb l'ideari nacionalista com element cohesionador, i el Grup d'Independents aglutinats al voltant de la figura de Miquel Roca, més preocupat a un nivell programàtic pels continguts socials. Serà precisament en aquesta assemblea on CDC es constitueix com a partit polític, amb l'aprovació d'uns estatuts i el Programa Econòmic i Social. Amb els nous estatuts, l'organització fixa la seva estructura interna. L'enquadrament dels militants vindria donat pels equips territorials de districte i pels equips sectorials. Els òrgans dirigents reproduirien l'organigrama clàssic d'un partit polític: Nuclis d'enquadrament (equips de districte i equips sectorials) i uns òrgans de representació i direcció: Assemblea General, Comissió Permanent, Comitè Executiu, Secretari General Adjunt i Secretari General.

Els aproximadament 200 delegats de la III Assemblea, aproven també l'informe del Secretariat Polític, elaborat per J. Pujol. El citat informe defineix Convergència com

un partit nacionalista que pretén d'ocupar el centre-esquerra de la política catalana amb un programa socialdemòcrata. Els delegats, a més d'escollir als 30 membres de la Comissió Permanent, elegiran als màxims dirigents del partit: Jordi Pujol com a Secretari General i Miquel Roca com a Secretari General Adjunt.

La Comissió Permanent escollida al congrés es reunirà el 6 d'abril per elegir als membres de la direcció que acompanyaran a Jordi Pujol i Miquel Roca al Comitè Executiu de CDC. L'executiu convergent estarà finalment format per Pujol, Roca, Jaume Casajoana, Josep Castaño, Lluís de Carreras, Francesc Gordo i Miquel Esquirol. Entre les tasques més urgents de la nou òrgan directiu trobem la necessitat d'enquadrar la militància amb la constitució de nous equips sectorials. Però aquests equips pretenen esdevenir alguna cosa més que àmbits d'enquadrament lligats a les condicions professionals dels seus membres, els equips sectorials també haurien de fer les funcions de suport teòric i pràctic a l'activitat política del partit. El resultat d'aquest esforç organitzatiu és la constitució de 8 equips sectorials, entre els quals trobem la Sectorial de Treballadors.

Poc abans del IV Congrés (1977) del partit sobresurten les tensions entre els pujolistes i el sector liderat per Miquel Roca. Els primers perden part de la seva influència política a causa de l'actitud de Jordi Pujol, que es situa com a líder indiscutible per sobre de tendències i corrents interns. A més, Roca i els seus partidaris tracten de augmentar el seu poder intern insistint en els aspectes socials del programa del partit, a diferència dels sectors pujolistes més interessats en prioritzar els aspectes nacionalistes del projecte convergent.

2.1.3. Ideologia i programa

"CDC no és ni pretén ser el partit dels empresaris. CDC no és ni pretén ser el partit de la classe treballadora. CDC pretén ser, això sí, un partit al servei de Catalunya i de tots els homes que hi viuen i que hi treballen. I com a tal ha de defensar els interessos del país, el interessos de tots.[...] Ha de defensar la creació de riquesa i la seva justa distribució [...] la supeditació dels interessos privats als públics i una política fiscal progressiva [...], models de la democràcia avançada europea que propugnem [...]. Catalunya no deu el seu progrés principal ni a la intervenció de l'Estat ni a la Banca ni a les multinacionals, sinó a l'esforç de milers i milers d'empreses"

Convergència Democràtica. Núm. 13 (15-VI-1978).

A nivell programàtic, abans d'endinsar-nos en el terreny de les propostes concretes, convindria fer una ullada a la síntesi de les diverses concepcions polítiques i econòmiques que conflueixen en el cos doctrinari de Convergència Democràtica de Catalunya. Seguint el fil roig de les reflexions convergents sobre economia i societat, i com queden reflectides en les diferents propostes polítiques al llarg dels anys, podem veure com la primera Convergència, malgrat reivindicar la seva pertinença a una línia política de centre-esquerra, els seus postulats la converteixen en una força política "quasi socialista"⁶⁷. Això implicava anar més enllà dels propis límits del pujolisme amb l'embranchida <<social>> protagonitzada per ex-militants del Front Obrer de Catalunya i joves economistes d'ideologia socialdemòcrata. Una de les primeres proves la trobem en el comunicat de la I Assemblea de CDC (1974), quan encara és un moviment que pretén coordinar diferents sectors del país mitjançant una estructura federativa de grups i persones. En aquesta inicial declaració d'intencions, s'afirma que el protagonista de la vida econòmica és el poble, subratllant alhora l'important paper que han de jugar dins del seu model de societat uns sindicats lliures i independents i uns poders públics encarregats de garantir que l'economia resta al servei del poble. Per tal d'assegurar la subordinació de l'economia a la política (a la democràcia, al poble) es planteja obertament la necessitat de control públic d'aquells sectors o empreses que per la seva importància o significació estratègica poden condicionar la vida econòmica i social. Però les propostes i reflexions convergents van més enllà de la reforma conjuntural, obrint-se la possibilitat d'incidir en qüestions estructurals que afectin directament al règim econòmic i social: *"Es necessari crear el marc jurídic i econòmic que afavoreixi*

⁶⁷ Caminal i Badia, Miquel. "El pujolisme i la ideologia nacionalista de CDC". A Culla, Joan B. (Director). *El pal de pallar. Convergència Democràtica de Catalunya (1974-2000)*. Barcelona: Pòrtic, 2001 Pàg. 138.

d'altres formes de participació econòmica i social dins del principi del socialisme de base, com poden ser l'autogestió, el cooperativisme i les empreses de propietat sindical".⁶⁸

Durant els primers anys de CDC, aquesta línia democratitzadora de l'economia, en base a plantejaments socialitzadors i autogestionaris, arribarà a oferir un discurs que en molts aspectes podríem qualificar d'anticapitalista, com és el cas de la III Assemblea General, on s'exposa amb claredat que parlar de democràcia econòmica i social "*suposa iniciar sense tibiesa un procés socialitzador de la nostra economia, per tal de conduir la nostra societat a una autèntica qualitat de vida, en el marc d'una democràcia avançada i cap a un socialisme en llibertat*".⁶⁹ Fent nostres les paraules de Miquel Caminal al respecte de l'anterior enunciat, "*25 anys després s'han de llegir dues vegades les darreres paraules per a estar segur d'haver-les llegit bé*".⁷⁰

A un nivell més concret, aprofundint la proposta de socialisme en llibertat des de plantejaments polítics de centre-esquerra, el mes de maig de 1976 tenen lloc diverses presentacions del Programa Socio-econòmic de CDC. La publicació del text no veurà la llum fins a gener de 1977, però els continguts programàtics ja es donen a conèixer vuit mesos abans a través de diversos actes públics. Entre els ponents encarregats de portar el pes dels actes de presentació ens trobem a Carles Gasòliba i Miquel Roca. El primer, durant la seva conferència al Col·legi d'Arquitectes de Catalunya, farà referència a que per eliminar les contradiccions del capitalisme i arribar a un socialisme en llibertat, es fa necessari aprofundir en la redistribució equitativa de la renda, el millorament de la qualitat de vida pel que fa a les classes populars i l'establiment d'una autèntica democràcia econòmica i social rebutjant de l'actual model de creixement, generador de desequilibris. Els mitjans per portar a terme aquest procés, que al menys en teoria podríem qualificar de transformació social, són la reforma fiscal, l'extensió del salari social, la socialització i control dels principals centres de poder i una planificació democràtica de l'economia⁷¹. Fins aquí cap novetat respecte anteriors declaracions polítiques. Serà Miquel Roca qui a la seva presentació introdueixi un matís que caldrà

⁶⁸ *Convergència Democràtica de Catalunya. Comunicat 1era. Assemblea (novembre de 1974).*

⁶⁹ *CDC. Declaració de la III Assemblea General (1976).*

⁷⁰ Caminal i Badia, Miquel (2001). Pàg. 138.

⁷¹ "Presentacions del programa socio-econòmic". A *CDC Informacions*. Any I, núm. 2 (25-V-1976). Pàg. 6.

recordar per a més endavant: Partint de la realitat del moment, si aquest programa (caminar vers un socialisme en llibertat) ha de passar per portar a la pràctica polítiques socialdemòcrates (concepte que en aquella època implicava moderació i feia referència a actuacions de govern no exclusives dels partits d'esquerres), ells ho accepten.

Un cop es publica el text, ens trobem enunciats que tracten directament aquells temes del que podríem denominar l'estructura <<en majúscules>>; *"el programa de CDC, que afecta i posa en qüestió alguns dels trets fonamentals que caracteritzen el règim capitalista vigent, s'orienta cap a la profunda democratització de la societat i cap a la socialització de la nostra economia"*, així com d'altres que suposen un avís (si més no, verbal) per a determinats sectors de la burgesia: *"Els grans centres del capitalisme industrial i financer de caràcter monopolístic, amb una gran concentració de poder lligats sovint al capitalisme espanyol i estranger, veuran seriosament afectats llurs interessos, que no corresponen als interessos populars"*.⁷²

Amb tot el que hem vist fins ara, podríem creure que estem davant d'un partit d'esquerres, genuïnament socialista i amb plantejaments que fan trontollar les bases del capitalisme, ("*[CDC] Crida a tots els seus militants obrers [...] perquè participin activament en l'acció sindical [...] lluitant per una superació de les actuals relacions de producció*"⁷³); però no ens deixem enlluernar per cants de sirenes autogestionaris. En un context històric on l'arc polític està girat a l'esquerra, CDC s'està situant en posicions defensa i construcció d'un estat del benestar avançat a partir del model de les democràcies nòrdiques (model suec), pretenent representar políticament tot el ventall sociològic integrat pel que denominem habitualment com classes mitges, amb especial incidència sobre la petita i mitjana burgesia i els sectors professionals. Per això resulta interessant el matís de Miquel Roca en parlar de polítiques socialdemòcrates. En aquest sentit, ens podem resultar aclaridores les paraules de Josep Castaño: *"El que es tracta és que de tothom hi posi de la seva part per a fer una comunitat demòcrata i socialment justa i avançada, en aquest sentit els que tenen més hi han de posar més; és aquest el preu de la construcció nacional de Catalunya"*⁷⁴.

⁷² Programa Econòmic i Social. CDC (gener, 1977).

⁷³ "CDC i el Sindicalisme". A *CDC Informacions*. Any I, núm. 3 (10-VI-1976) Pàg. 6.

⁷⁴ Castaño Colomer, J. *CDC Debat*.

Però com no hi ha proposta teòrica que no es vegi afectada per la pràctica política, els dos fracassos electorals de Convergència en les eleccions de 1977 i 1979 (tercera força en nombre de vots amb el Pacte Democràtic per Catalunya, i quart lloc com Convergència Unió); la fusió amb els liberals d'Esquerra Democràtica de Catalunya d'en Ramon Trias Fargas i la coalició estable amb Unió Democràtica de Catalunya; tenen com a conseqüències una moderació programàtica, a nivell de continguts socials, més que considerable. El redreçament programàtic el trobem formulat al programa convergent de les eleccions al Parlament de Catalunya de l'any 1980. Aquí, malgrat tornar a fer esment d'algunes de les idees recollides al programa social i econòmic de 1977, com la redistribució equitativa de la renda, el millorament de la qualitat de vida de les classes populars, i l'establiment de les bases per a una autèntica democràcia econòmica i social; el no tan vell projecte de caminar cap a un model de socialisme en llibertat queda substituït per la pragmàtica recerca d'un model de creixement econòmic més equitatiu, just i humà.

Les temptatives de posar en qüestionament les pràctiques del capitalisme monopolista, contràries als interessos de les classes populars, desapareixen completament per donar pas a formulacions que assegurin el suport i la potenciació de l'empresa privada com la forma més idònia per a una correcta assignació dels recursos econòmics i per a la generació de riquesa; subratllant que ha estat precisament l'economia privada i la seva capacitat creativa la que ha assegurat el paper econòmic rellevant de Catalunya en el si de l'Estat al llarg de les èpoques més difícils.

Les propostes autogestionàries, les empreses de propietat sindical i altres tipus de mecanismes socialitzadors de l'economia s'han reduït a la idea que la iniciativa privada precisa en el món contemporani d'accions del sector públic que actuïn bàsicament a un doble nivell; per un costat proporcionant un marc d'actuació que propiciï i potenciï al màxim les capacitats del sector privat, i per un altre evitant les conseqüències negatives que pot tenir per a la societat en el seu conjunt l'absència de mecanismes compensadors.

Un cop guanyades les eleccions per majoria simple, i constituït el govern de la Generalitat de Catalunya en virtut dels acords parlamentaris amb ERC i UCD, el programa convergent continuarà aprofundint la seva línia de moderació ideològica pel

que fa als continguts socials. Propostes com l'autogestió no tornaran a veure la llum a través del discurs convergent, com ens explica molt bé Rafael Hinojosa, un dels màxims responsables de la sectorial de treballadors del partit: "*Autogestió? A partir de l'any 80 es deixa. Al moment que agafes el poder dius: <<Tot això podré fer-ho?>> i veus que no. El programa electoral era més moderat, i també la situació de la societat era diferent*".⁷⁵ Agafant aquesta darrera idea que la societat, o millor dit, les societats occidentals havien canviat, no podem oblidar l'evolució que pateix el món de les idees a partir de l'impacte de la <<revolució conservadora>> dels 80, amb un centre polític que llisca de l'esquerra cap a la dreta. Aquest canvi d'hegemonia dins la cultura política occidental, propiciat per la irrupció dels paradigmes neoliberals, ens dona nous elements per entendre el trànsit de CDC des de la socialdemocràcia al liberalisme econòmic, tenint en compte que es tracta d'un partit "*de centre mòbil en relació esquerra-dreta*"⁷⁶ i que té al nacionalisme com a base permanent del seu projecte interclassista i de cohesió social.

2.1.4. El partit i el món del treball

CDC, dins del seu propòsit de convertir-se en el <<pal de paller>> de l'escenari polític català, tracta d'agafar protagonisme tant en els marcs unitaris (membre fundador del Consell de Forces Polítiques de Catalunya) com dins dels moviments socials i polítics (participa de bon començament a l'Assemblea de Catalunya), sense oblidar esdeveniments puntuals de gran impacte per a l'opinió pública. Serveixi d'exemple el Primer de Maig de 1976, el primer del postfranquisme, quan quatre centrals sindicals il·legals (CONC, SOC, UGT, USO) s'adrecen el 17 d'abril al Governador Civil, tot sol·licitant el corresponent permís per a una manifestació pacífica. Com a resposta a la petició, el dissabte 26 el governador citarà al seu despatx a tres representants de partits polítics, entre ells CDC, per tal de substituir la manifestació per una concentració. Finalment, la mateixa proposta del governador resulta inviable a partir del moment que el vice-president i Ministre de la Governació fan saber la prohibició total de demostracions populars massives per al Primer de Maig. Malgrat la prohibició, els sindicats tiraran endavant la convocatòria i la manifestació acabarà amb càrregues policiaques i una cinquantena de detinguts. La notícia, relatada en el seu moment pel

⁷⁵ Entrevista a Rafael Hinojosa (2002).

⁷⁶ Caminal i Badia, Miquel (2001). Pàg. 127.

butlletí intern *CDC Informacions* (10-V-1976), té l'interès afegit que dos anys més tard (maig de 1978) quan Josep Castaño (President de la Sectorial de Treballadors des del Vé Congrès) escrigui un article a la publicació *Convergència Democràtica* commemorant la data, farà referència al maig de 1976 obviant la prohibició governamental i els detinguts, i ressaltant només el paper que Miquel Roca i ell mateix van jugar davant dels sindicats. Segons l'escrit, van fer de mediadors atenent la petició del Governador Civil. Aquest volia que intervinguessin prop dels sindicats per a què no provoquessin un Primer de Maig violent, amb la promesa que el govern estudiaria immediatament la dissolució del sindicat vertical i el reconeixement de la llibertat sindical. Sembla com si el pas del temps idealitzés determinades actuacions fins a l'extrem d'atorgar-ne un protagonisme excessiu a alguns dels actors implicats, tal i com ho proven sentències de l'estil: *"Aquell 29 d'abril haguérem de córrer fent aquest delicat paper per CDC en Miquel Roca i jo mateix. [...] Vam haver de fer mans i mànegues per a creure i fer creure en la possibilitat de la democràcia i de la llibertat sindical [...] el nostre partit es pot considerar orgullós d'haver contribuït des de bon començament a la normalitat de la llibertat sindical"*⁷⁷.

El 1976 també serà l'any d'aprovació de la llei de relacions laborals. CDC criticarà el text legal pel seu desmembrament de la resta de lleis genuïnament laborals, ja que considera que no es pot regular per una banda les relacions de treball individuals, i per una altra, les qüestions derivades de la contractació col·lectiva i dels conflictes col·lectius. En paraules del dirigent convergent Francesc Caminal i Badia, *"regular les relacions de treball per separat és, possiblement fomentar l'hegemonia del capital"*⁷⁸

A més, alguns dels aspectes interpretats positivament pel moviment obrer encara patirien retallades, com és el cas de l'article 35 de la llei de relacions laborals. Aquest article quedà suspès a partir de l'entrada en vigor del decret-llei del 8 d'octubre de 1976. L'article 35 tractava de donar resposta a una de les demandes més arrelades a totes les plataformes reivindicatives de convenis, aquella que feia referència de la derogació de l'article 103 de la llei de procediment laboral per tal d'interposar serioses traves a l'acomiadament.

⁷⁷ Castaño, Josep. "El primer de Maig Lliure". A *Convergència Democràtica*. Núm. 11 (15-V-1978). Pàg. 3.

⁷⁸ Caminal i Badia, Francesc. "La llei de relacions laborals". A *CDC Debat*. Núm. 2 (Nov. 1976). Pàg. 12.

El fet d'avançar en processos que ens apropin a l'acomiadament lliure és una opció rebutjada per CDC, fins i tot per boca d'un dels representants de la Sectorial d'Empresaris: *"En aquests moments deixar una llibertat absoluta pel que fa al lliure acomiadament seria molt perillós, perquè els obrers es trobarien subjectes a la discrecionalitat de l'empresari. Hi ha d'haver molt pragmatisme i actituds dialogants constructives entre l'empresari i els obrers"*.⁷⁹

Convergència no veu amb bons ulls uns canvis que deixen als treballadors en una situació molt desfavorida, però tampoc vol radicalitzar els seus posicionaments, optant en alguns moments per un discurs amb cert to idealista: *"Cal que l'organització de l'empresa estigui basada en la solidaritat, i que tan difícil sigui el que els beneficis privin sobre l'inalienable dret del treballador a imposar el producte del seu treball sobre les plus-vàlues, com que per una mala entesa obligació de defensar el lloc de treball es permetin conductes antisocials de persones poc solidàries amb la comunitat i en darrer terme amb el propi país"*⁸⁰.

2.2. Obreristes i sindicalistes dins de CDC [1974-1977]

2.2.1. Primer intent: Acció obrera com a element constitutiu de CDC

La història de la Sectorial Treballadors de CDC, així com la seva capacitat d'incidència real tant a dins de la seva pròpia organització, com externament dintre del camp sindical, ve marcada per dues mancances que dificultaran enormement el seu treball polític. El primer dèficit serà de caire organitzatiu dins l'etapa de moviment de CDC (1974-1976), en no aconseguir consolidar-se com un dels grups constituents de l'organització. La segona mancança seria de caire polític i vindria donada per la incomprensió per part de determinats sectors del partit de recolzar obertament un línia obrerista en el sí de Convergència, en concebre aquesta com un partit que s'ha de dirigir especialment a les classes mitges. A això hem d'afegir, a més a més, les enormes dificultats que comporta qualsevol temptativa de posar en marxa un projecte sindical des d'un partit polític. En paraules de López Bulla: *"Un partido se puede improvisar de la noche a la mañana, incluso obtener unos resultados electorales dignos [...] pero un*

⁷⁹ *Convergència Democràtica*. Núm. 2 (1-I-1978). Pàg. 6.

⁸⁰ Caminal i Badia, Francesc. Pàg. 14.

sindicato no. Un sindicato necesita mucha memoria colectiva acumulada y esa memoria colectiva no quiere decir tiempo, sólo ni principalmente. Quiere, decir el ejercicio del conflicto, el ejercicio de la representatividad...pero por qué? Porqué el hecho social se caracteriza por una democracia próxima, una democracia vecina. Si yo todos los días te veo en el mismo trabajo, si yo todos los días te pido un favor, si yo todos los días te veo en la cafetera, si yo todos los días te veo en los innumerables centros de concentración de la fábrica fordista que hace que en un metro cuadrado estemos trabajando 50.000 personas, y como el ruido de las máquinas es tan grande no nos oye la policía, parece que estoy contigo desde el nacimiento de los tiempos”⁸¹.

Per parlar del fracàs de la línia obrerista en l'intent de constituir-se com a part integrant de la primera CDC, ens hem de remuntar al mesos posteriors a la primera crida per una Convergència Democràtica (maig-juliol de 1974). És en aquest període quan s'incorporen alguns sectors professionals de la mà de Miquel Roca i gent del cooperativisme i sindicalisme catòlic com mossèn Joan Carrera. S'ha de destacar que tant en Roca com en Carrera passaran a formar part del secretariat de l'organització arran de l'Assemblea Fundacional (novembre de 1974), juntament amb Jordi Pujol i Anton Cañellas.

La immediata evolució de CDC (1975) ens mostra un quadre organitzatiu integrat per la gent d'UDC, els pujolistes del Grup d'Acció al Servei de Catalunya, el Grup d'Independents que lidera Miquel Roca, i la temptativa de consolidar un component obrer i popular a l'interior de CDC sota el nom d'Acció Obrera. Els noms més compromesos amb la iniciativa obrerista seran els de mossèn Joan Carrera, Josep Castaño, Josep Artigal i Joan Seguí.

Els impulsors de la constitució d'un component d'acció obrera i popular a l'interior de CDC donaran a conèixer els seus plantejaments inicials amb l'escrit publicat al dossier *Documents de Treball N°2* (març 1975). En la crida per tal de sumar noves forces a un grup en formació, comencen amb una reflexió teòrica sobre el que representa CDC i els sectors als quals ha d'anar adreçada. El primer apartat destaca la importància de Convergència com a instrument de vertebració efectiva de determinats

⁸¹ Entrevista amb J.L. López Bulla.

sectors, considerats centrals, del poble de Catalunya. Sobre els citats sectors, se'ns alerta dels perills que comportaria, pel conjunt del país, que restessin desorganitzats i dispersos. Una font de dispersió podria ser, segons el mateix text, el fet que els punts programàtics de CDC fossin proclamats i defensats separatament en la seva radicalitat màxima.

Les perniciosos conseqüències d'aquesta mena de radicalismes queden explicitades al document, amb exemples que anirien des del liberalisme econòmic ("*una política liberal i prou*"), fins la soviètzació ("*una política socialista i prou*"), passant fins i tot pel feixisme ("*una política nacionalista i prou*"). Del que es tracta, en definitiva, es d'evitar polaritzacions ideològiques que portin al país al caos i al desordre; arribant fins i tot, per tal de produir un impacte més fort en el lector, a parlar del perill de caure en una nova dictadura, sigui de dretes o d'esquerres.

Un cop justificat sobre el paper el protagonisme, no només polític, sinó històric (degut a la transcendència de l'empresa) que pretén atribuir-se Convergència; s'ha de dotar aquesta voluntat política de continguts programàtics i d'orientació ideològica. És per això que el document torna a insistir en la ja coneguda línia de centre-esquerra, subratllant que la majoria de les persones que sostenen aquesta línia no pretenen rebaixar res d'allò que podríem anomenar els continguts socials de l'esquerra, sinó que volen arribar a realitzar-los sense sobrecàrregues ideològiques de tipus marxista. En paraules del propi document "*el mot d'ordre seria cap als continguts vàlids de l'esquerra, sense molts dels seus continents*"⁸².

Arribats a aquest punt, després de recordar que CDC és una federació de grups i persones on fins ara els seus dos components més importants són el nucli d'UDC i un grup significat per la línia de "fer país", es planteja obertament la necessitat de crear un component obrer-popular al si de CDC. Tenint present en tot moment que CDC és un moviment interclassista, els impulsors de la proposta parlen de la necessitat d'incrementar la limitada presència obrera dels inicis de Convergència, per tal de dinamitzar el seu multiclassisme i garantir la "*claredat en l'orientació cap el canvi [social, es pressuposa]*".

⁸² "Per un component d'acció obrera i popular a l'interior de CD". A *Document de treball N°2*. (Març, 1975).

De seguida volen marcar distàncies respecte d'altres possible sectorials, ja que no es tractaria simplement d'una comissió més. Del que es tractaria realment és d'un grup constitutiu de CDC, permetent així *"a obrers i a altres elements d'acció popular entrar en la gran realització programàtica de CD, sense diluir-se, sense deixar de pertànyer a un grup de base de reivindicació classista"*.

2.2.2. Segon intent: Del Front Democràtic de Treballadors a la Sectorial

Malgrat els esforços per consolidar-se com element constitutiu de CDC, el component d'acció obrera i popular no prospera dins d'una organització més preocupada en la repartició (no sempre lliure de tensions) de parcel·les de poder entre els dos grups majoritaris que surten de la III Assemblea (pujolistes liderats per J.M. Cullell i independents de M.Roca), que en sumar nous grups de pressió que dificultin encara més la viabilitat organitzativa de CDC. Tot això amb un Pujol situat com a líder indiscutible que no vol ficar-se excessivament en les picabaralles del dia a dia de l'organització. Un cop constatat el fracàs del primer intent de la línia obrerista, i aprofitant la prioritat que atorga el nou Comitè Executiu sorgit de la III Assemblea General a la constitució i consolidació dels equips sectorials; Josep Castaño serà l'encarregat d'impulsar un ampli Front Democràtic de Treballadors, agafant en certa forma el relleu del grup Acció Obrera. L'objectiu prioritari d'aquest Front Democràtic de Treballadors, que acabarà treballant com una sectorial més, és perfilar l'opció sindical de CDC, empresa que com podem comprovar més endavant, resultarà plena d'entrebancs.

La primera crida de cara a la creació del front de treballadors, es dona al butlletí intern *CDC Informacions* al maig de 1976. L'esmentada crida informa als militants convergents que es troba en fase de constitució al si de CDC un ampli Front Democràtic de Treballadors (a manera d'equip sectorial), i es prega a tots els equips que facilitin la relació dels militants que són treballadors (manuales i administratius) explicitant que l'objectiu de l'Equip Sectorial de Treballadors és *"el d'ajudar els militants que es trobin davant la problemàtica obrera i sindical, i fixar objectius per incidir-hi"*⁸³.

⁸³ "Als nostres treballadors". A *CDC Informacions*. Any I, núm. 2 (maig, 1976). Pàg. 7.

Responent a la crida, durant el mes de juny de 1976 es produeixen diverses reunions de grups de treballadors afiliats a CDC. Les trobades tenen lloc al Maresme, Manresa, Girona, Ripoll, Vic i Barcelona. Els temes que es tracten van des de la possibilitat de la unitat sindical fins la línia sindical de CDC. Pel que fa a la unitat sindical les opinions majoritàries s'expressen en el sentit de desitjar una concreció més basada en la unitat d'acció que en la unitat orgànica, ja que consideren que el pluralisme sindical és la constatació d'una realitat que es dona en diversos països d'Europa i també a Catalunya. Sobre la qüestió de la línia sindical, davant la diversitat d'opcions preses pels propis militants convergents a l'hora d'afiliar-se a un sindicat i la falta d'un referent clar, en conjunt s'opina que CDC no s'ha de pronunciar a favor de cap sindicat en concret. Aquesta postura inicial, encara que mantinguda a nivell genèric al llarg dels anys de la Transició, anirà patint diversos matisos fruit de les conjuntures polítiques i les necessitats de trobar algun tipus de referent estable dins del camp sindical.

2.2.3. Comença la recerca d'un referent sindical

Les reunions de la sectorial continuaran, i el dissabte tres de juliol de 1976 té lloc la trobada dels responsables de diversos grups de treballadors existents en els equips de Districte i comarcals de CDC. Els equips ja constituïts corresponen a les localitats de Barcelona, Ripoll, Premià, Mataró i El Prat de Llobregat, encara que per d'altra banda també existeixen contactes a poblacions com Vic, Girona i Manresa. Entre els responsables dels diversos grups hi podem trobar des d'empleats de comerç o de banca i d'assegurances, fins a mecànics, teixidors i ferroviaris. Pel que fa als continguts polítics de la citada reunió, un cop més, quan es tracta de trobar una línia sindical concreta, les discrepàncies, davant la falta d'una opció clara, sobresurten amb força al debat.

El cert és que dins dels militants convergents assalariats trobem representades totes les opcions sindicals majoritàries a excepció de la CNT. Convergència compta amb militants afiliats a SOC, UGT, USO, i CCOO. Menció especial mereix aquesta darrera central que sembla trobar-se com un estrany en el paradís, ja que al butlletí intern es refereix a ella dient: *"N'hi ha [militants] que estan a l'entorn de CCOO, degut*

a que en l'empresa on treballen és l'única central que actua"⁸⁴. Sembla com si es volgués justificar el <<pecat>> comès per part d'alguns dels militants pel fet de pertànyer a un sindicat considerat, per la majoria dels convergents, com la corretja de transmissió del comunisme del PSUC. Per si quedava algun dubte respecte a les consideracions convergents sobre CCOO, el mateix butlletí parla de que *"el fet que alguns militants estiguin ja en algunes centrals de plantejaments no pròxims a CDC produí vives discussions"*⁸⁵.

En aquesta ocasió, com en totes les situacions similars, el debat conclou amb les premisses que cal respectar l'opció feta pels militants, i de cara al futur recomanar que els assalariats de CDC s'apunten i militin en aquells sindicats que s'estructurin democràticament i acceptin l'afirmació del fet nacional català. Recomanacions que si no es concreten més, ja compleixen, cadascú amb els seus matisos i dins les possibilitats que deixa la clandestinitat, tot els sindicats esmentats.

Altres conclusions de la reunió del 3 de Juliol són la d'editar premsa pròpia com a Equip de Treballadors de CDC (iniciativa que no arribarà a portar-se a terme) i tirar endavant un grup per anar a parlar als barris obrers (on es farà servir, quan calgui, la llengua dels immigrants).

Després de les primeres preses de contacte i la constatació de la diversitat de plantejaments teòrics i opcions personals, el pla de treball de l'Equip es centrarà en unificar criteris de cara a la pràctica política i sindical. És en aquest context que hem d'entendre la proposta llençada per la Sectorial de 7 temes d'estudi pels diferents equips de treballadors, i l'organització de cursos de sindicalisme. Del que es tracta, en el cas de la primera iniciativa, és de posar en marxa un programa de treball amb una sèrie de temes d'estudi (es calcula que poden ocupar unes dotze reunions) que serveixi com a guia per als diferents equips de treballadors. L'enumeració dels punts proposats seria:

I.- Descobriments del districte. S'han de conèixer els principals centres de treball i associacions, i detectar alhora quines són les forces que es mouen al districte.

⁸⁴ "Trobada de l'equip de treballadors". A *CDC Informacions*. Any I, núm. 5 (15-VII-1976). Pàg. 7

⁸⁵ *Ibidem*.

II.- Problemes obrers existents en les localitats. Dins de les fàbriques i altres centres de treball fer el seguiment dels convenis col·lectius en fase de denúncia o de discussió, dels acomiadaments, dels expedients de crisi, dels enfrontaments amb la direcció,...etc.

També s'insta al descobriment i estudi dels problemes dels barris i localitats a un nivell més genèric: encariment de la vida, manca de llocs de treball...etc.

III.- Llistat i anàlisi de les organitzacions sindicals presents: Activitats, nombre de militants, política unitària, dirigents de les UTT oficials que tinguin un gran prestigi... Aquí es conjuga l'estudi amb l'opinió dels propis militants, a partir de qüestions com quina valoració es fa de la unitat sindical o quins són els sindicats que mereixen més confiança.

IV.- Llistat i anàlisi dels partits polítics de base obrera i avaluació en militants. Realitzar un estudi dels partits polítics de la mateixa forma que s'ha fet amb els sindicats.

V.- Preocupacions importants en el districte durant els darrers temps. En aquest apartat, davant la possibilitat que els equips vulguin aprofundir en algun problema concret, s'informa que per comptar amb la participació d'algun especialista en el tema es comuniqui "*urgentment*" al Secretariat de CDC.

VI.- Estudi del programa socio-econòmic de CDC. Reflexió sobre els principals punts del programa, com a partit de centre-esquerra: L'expansió del salari social o salari indirecte, la socialització dels mitjans de producció, la socialització del crèdit, la participació dels treballadors en la gestió de l'empresa i el paper dels sindicats.

VII.- Per què un Partit de centre-esquerra, com CDC?. Fent especial èmfasi en la necessitat d'una autonomia política per a Catalunya, de la qual n'han de beneficiar-se preferentment les classes treballadores.

La finalitat del programa d'estudi, segons el propi document, no és altra que "*fornir-los unes eines de treball de cara a l'acció*".⁸⁶

Completant l'anterior programa de treball, 4 mesos més tard (deixant l'espai de temps suficient per tal de que les reunions proposades s'hagin pogut realitzar) la Sectorial de treballadors de CDC comunicarà a la tots els militants que s'està organitzant a Barcelona un curset de sindicalisme amb una oferta temàtica que inclouria

⁸⁶ "Treballadors: 7 temes d'estudi". A *CDC Informacions*. Any I, núm 10 (20-X-1976). Pàg. 7.

una síntesi històrica del moviment obrer a Europa, la definició dels conceptes bàsics per la lluita sindical, el repàs al que ha significat el sindicalisme a Catalunya els darrers 40 anys i l'explicació dels lligams entre la lluita obrera i la defensa de la nacionalitat. Resulta curiós com, un cop més, a l'article on s'informa sobre el curset, a l'hora de ressaltar la més que evident pluralitat d'opcions sindicals a les files del partit, quan es fa esment de CCOO l'expressió escrita que s'utilitza és "*fins i tot n'hi ha alguns a CCOO*"⁸⁷.

A més a més de la innegable voluntat de dotar als equips de treballadors d'un instrumental teòric de cara a incidir políticament en la seva realitat quotidiana (el districte, l'empresa...), la proposta de treball i els cursets de sindicalisme també pretenen aconseguir un aprofundiment en l'estudi de les bases teòriques i programàtiques de l'organització, per part dels membres de la sectorial. Encara que no quedi resolta la qüestió d'un enquadrament sindical únic i inequívoc, els militants convergents que treballin dins de l'àmbit sindical han de tenir ben clar quin és el projecte polític al qual estan adscrits. Si això trontollés (perill incrementat per la dispersió d'opcions sindicals) CDC es trobaria amb el fet de que enlloc de disposar de militants convergents fent treball sindical a les organitzacions de treballadors, tindria sindicalistes (de diverses tendències ideològiques) fent treball polític a l'interior de CDC, amb els problemes de cohesió interna que això produiria. Paradoxalment, la pròpia feblesa de la sectorial resultarà positiva de cara a evitar la importació de dinàmiques alienes a l'organització.

⁸⁷ "Qüestions sindicals". A *CDC Informacions*. Any II, núm. 17 (28-II-1977). Pàg. 7.